

Què vindrà després del PIB?

Hi ha d'haver una coalició prou àmplia per acordar un marc alternatiu

6 min. 05/03/2019 18:41

DIANE COYLE *Catedràtica de Política Pública a la Universitat de Cambridge*

El món és cada vegada més pròsper? En aquests moments costa molt contestar que sí, a tot estirar es pot dir pel que fa a les economies més avançades. De tota manera, des del 2010 el tradicional baròmetre del desenvolupament econòmic (el PIB ajustat a la inflació) ha anat pujant a gran part de l'OCDE, la qual cosa indica que tot va bé.

Vuitanta anys després de la introducció del PIB, gairebé tothom (a part dels que gestionen aquest indicador) ha arribat a la conclusió que ja no és un criteri vàlid per mesurar el creixement econòmic. Però encara no hi ha consens sobre un possible substitut. Per arribar a un acord sobre aquesta alternativa caldrà un nou concepte de prosperitat i un nou mètode per esbrinar si millora el nivell de vida.

Vuitanta anys després de la introducció del PIB, gairebé tothom ha arribat a la conclusió que ja no és un criteri vàlid per mesurar el creixement econòmic

Hi ha diverses alternatives possibles. Erik Brynjolfsson, del Massachusetts Institute of Technology, i els seus col·legues han formulat una proposta que ha tingut força ressò: consistiria a preguntar als ciutadans quin valor dinerari assignen als béns digitals gratuïts –com ara la cerca en línia i les xarxes socials– i afegir aquests resultats al càlcul convencional del PIB. Segons els seus estudis, un nord-americà necessitaria de mitjana uns 17.530 dòlars anuals per compensar la falta d'accés a la cerca en línia, 8.414 dòlars per al correu electrònic, etc.

Són unes xifres elevades per a la renda per càpita mitjana dels EUA, de poc més de 31.000 dòlars, la qual cosa vol dir que els beneficis econòmics i socials

dels béns digitals gratuïts són força elevats. Per tant, aquesta proposta detecta unes millores significatives en la vida de les persones que actualment no es reflecteixen en el PIB. Però per elaborar un bon mètode per valorar el benestar econòmic s'hauria d'aplicar la mateixa tècnica a altres components importants d'aquest benestar no recollits pel PIB, com ara l'entorn natural, l'oci i la feina no remunerada a la llar.

Una altra alternativa, que cada vegada té més partidaris entre els especialistes en economia i psicologia, és avaluar directament el benestar o la felicitat. Ara ja disposem d'estudis sobre el nivell de benestar de molts països, i la idea d'anar al gra i fer servir aquest criteri per valorar la prosperitat té fermes defensors. Però aquesta opció presenta uns quants inconvenients, com ara el fet que els indicadors de benestar evolucionen poc al llarg del temps. Als països rics, per exemple, les enquestes sobre la felicitat acostumen a donar uns resultats de 6 o 7 en una escala de 0 a 10.

Una altra alternativa, que cada vegada té més partidaris entre els especialistes en economia i psicologia, és avaluar directament el benestar o la felicitat

Un procediment per fer que aquests indicadors siguin més útils des de la perspectiva política consistiria a estudiar els diferents usos que fem del temps i assignar a cadascun d'aquests usos uns punts per mesurar el benestar. Per exemple, l'oci i, sobretot, els mitjans digitals ens agraden; en canvi, la feina de vegades ens agrada i de vegades no, i detestem els llargs desplaçaments per anar a treballar. Aquest sistema resulta molt atractiu en una economia basada principalment en els serveis, en la qual el principal bé és el temps per produir i el temps per consumir, i en la qual la tecnologia digital està transformant clarament la distribució del temps. Al cap i a la fi, ¿hi ha algú que, en llevar-se, pensi en els diners que gastarà i no en el que farà aquell dia?

Aquestes dues opcions estan arrelades en una filosofia utilitària segons la qual l'objectiu de la política és la màxima felicitat per al màxim nombre de persones en tot moment. Això explica per què l'actual PIB se centra en els ingressos o les despeses, i les paradoxes que se'n deriven, com el fet que un desastre

natural pugui fer créixer el PIB. També explica l'èmfasi en el seguiment directe del benestar en cada moment.

Una tercera possibilitat per avaluar la prosperitat és tornar als orígens de l'estadística, des del 'Domesday Book' (el primer cens d'Anglaterra, del 1086) fins al filòsof i economista William Petty, del segle XVII, i avaluar la riquesa més que no pas la renda. L'adopció d'aquest mètode aportaria sostenibilitat al càlcul del creixement econòmic perquè de seguida ens avisaria en cas que la prosperitat d'avui posés en perill la de demà.

L'economista i premi Nobel Amartya Sen recalca sobretot el criteri de les persones i la seva capacitat de portar la mena de vida que els sembli millor

El fet de quantificar l'accés als béns també es basa en una tradició ètica, associada a l'economista i premi Nobel Amartya Sen, que recalca sobretot el criteri de les persones i la seva capacitat de portar la mena de vida que els sembli millor. El que està en joc aquí és l'accés al capital humà (salut i habilitats), al capital social (relacions humanes i xarxes) i a les infraestructures. El Banc Mundial s'ha centrat en la quantificació de la riquesa, però el càlcul d'aquests capitals que ara no es tenen en compte està guanyant importància en els estudis estadístics.

És revelador i alhora encoratjador que el tema del càlcul del creixement econòmic hagi donat peu a una investigació tan dinàmica i apassionant. Però, a més d'idear un nou indicador de la prosperitat, també cal veure com s'ha d'aplicar el nou sistema. Amb les estadístiques oficials passa el mateix que amb una nova normativa tècnica: és difícil passar d'un sistema a l'altre si no hi ha un munt de persones que ho facin alhora.

Així doncs, no n'hi ha prou amb el descontentament amb l'actual plantejament del PIB; hi ha d'haver una coalició prou àmplia per acordar un marc alternatiu. El successor del PIB també ha de ser fàcil d'aplicar, perquè els estadístics hauran d'elaborar i detallar definicions i mètodes, a més de recopilar les dades.

Finalment –tot i que potser és el més important–, hi ha d’haver un debat públic sobre el que està passant. Encara que són molt poques les persones que tenen una vaga idea de què és el PIB o del que significa l'acrònim, és una xifra que ha adquirit l'estatus consolidat que es deriva d'un ús freqüent al llarg dels anys. El seu successor haurà de ser persuasiu i explicar una història convincent – coherent amb l'experiència– del que passa a les nostres economies. Potser el PIB està caient del tron, però hi ha molt camí per recórrer fins que un altre indicador compost es coroni com a successor seu.

Copyright Project Syndicate